

SAVJET RTCG

Komisija za predstavke i prigovore slušalaca i gledalaca

g-din Goran Đurović, predsjednik

g-din Momčilo Zeković, član

g-din Nikola Vujanović, član

Podgorica, 10.12.2013.

PREDMET: Pritužba i drugi izvještaj NVO Akcija za ljudska prava „Monitoring novinarskih samoregulatornih tijela u Crnoj Gori“ u dijelu relevantnom posebno za RTCG

Poštovani gospodine Đuroviću,

Poštovani gospodine Zekoviću,

Poštovani gospodine Vujanoviću,

dostavili smo Vam, u propisanom obrascu, pritužbu u vezi centralne informativne emisije Televizije Crne Gore, od petka, 6. decembra 2013, jer njome javnost ni na koji način nije obavještena o tome da je NVO Akcija za ljudska prava toga dana predstavila izvještaj o samoregulaciji medija u Crnoj Gori u periodu od marta do oktobra 2013, u okviru projekta „Monitoring novinarskih samoregulatornih tijela u Crnoj Gori“. Objavještavamo Vas, odnosno Savjet RTCG, da uredništvo RTCG nije prihvatilo poziv da učestvuje u predavljanju Izvještaja, niti je Televizija Crne Gore izvijestila o ovom događaju, odnosno o njegovim zaključcima. O skupu je javni radio-difuzni servis izvijestio samo na svom portalu. U pritužbi smo ukazali na primjer sadržaja centralnog dnevnika koji je zaslužio opširno izvještavanje u Dnevniku 6. decembra – otvaranje kancelarije u Beogradu NVO koja je u Podgorici registrovana u martu ove godine, dok tema kojom smo se bavili u izvještaju nije zaslužila ni da bude pomenuta, iako smo uvjereni da je u odnosu na javni interes građana Crne Gore morala biti prepoznata bar kao

tema istog ranga važnosti kao i objavljena tema, ako ne i višeg ranga – ostavljamo na procjenu članovima i članicama Savjeta.

U prilogu Vam dostavljamo izvještaj, kao i uvodna izlaganja njegovih autora, uglednih stručnjaka za medije Dragoljuba Duška Vukovića i Marijane Buljan, direktorice NVO Akcije za ljudska prava i ambasadora Velike Britanije u Crnoj Gori, umjesto daljeg ubjeđivanja o značaju izvještaja i njegovih zaključaka za javni interes ostvarenja prava na objektivno, profesionalno informisanje građana i građanki Crne Gore.

U nastavku ovog pisma izdvajamo slučajeve koje smo prepoznali kao kršenje Kodeksa novinara Crne Gore od strane javnog servisa, koje Vam takođe prilažemo i na koje se nadamo da ćete obratiti pažnju i razmotriti uprkos činjenici da je od njihovog emitovanja proteklo više od mjesec dana, posebno imajući u vidu da se Medijski savjet za samoregulaciju bavio samo jednim od navedenih šest slučajeva.

Obavijestavamo Vas da se na predavljanju izvještaja razvila interesantna diskusija o primjerima koje su uočili monitori Akcije za ljudska prava u odnosu na izvještavanje Televizije Crne Gore, i to posebno u odnosu na izvještavanje novinarke informativnog programa o predavljanju izvještaja o slobodi izražavanja u Crnoj Gori Specijalnog izvjestioca UN, gospodina La Rua, što je istaknuto kao posebno drastičan primjer kršenja Kodeksa i ljudskih prava, neprimjeren javnom servisu, i koji bi s pravom mogao izazvati i skandal u odnosima Crne Gore i Organizacije Ujedinjenih nacija. Ističemo da se gospođa Radojka Rutović, glavna urednica RTCG nije odazvala pozivu da učestvuje u raspravi prilikom predavljanja izvještaja, koji joj je bio dostavljen blagovremeno prije skupa, niti bilo koji drugi predstavnik RTCG.

U nastavku ističemo primjere priloga javnog servisa, koji su u našem izvještaju¹ istaknuti kao primjeri kršenja Kodeksa novinara Crne Gore, u periodu od 15. maja do 1. oktobra 2013:

- 1) PORTAL RTCG, 17. mart 2013, kršenje načela br. 8 Kodeksa²: Među primjerima koje su uočili saradnici HRA koji se tiču neetičnog načina izvještavanja o slučajevima

---

¹ Izvještaj dostupan i na linku: <http://www.hraccion.org/wp-content/uploads/FIN-IZVIJESTAJ-06122013k.pdf>

² “Novinar je dužan da se krajnje pažljivo odnosi prema privatnom životu ljudi. Pravo na privatnost obrnuto je srazmjerno značaju javne funkcije koju pojedinac obavlja, ali je i u tim slučajevima nužno poštovati ljudsko dostojanstvo”.

samoubistava ili pokušaja samoubistava (direktno ili indirektno otkrivanje identiteta i detaljan opis okolnosti pod kojima se samoubistvo navodno desilo), su karakteristična dva, primjećena na portalu nacionalnog javnog servisa, koji ne bi trebalo da ima nikakvog razloga da podilazi pukoj znatiželji dijela javnosti. Na portalu RTCG je, uz pozivanje na Operativni centar Uprave policije, 17. marta objavljeno "da je u Kliničkom centru preminuo 13-ogodišnji N.M. (*objavljeno je puno ime i prezime djeteta*), koji je 11. marta pokušao samoubistvo iz vatrenog oružja". U vijesti se podsjeća na to da je dječak 11. marta dovezen u Klinički centar i da je "imao ranu u predjelu glave od vatrenog oružja, najvjerovatnije od pištolja". U kasnije redigovanoj verziji vijesti uklonjeno je puno ime i prezime, a stavljeni inicijali dječaka. Tome je prethodio komentar posjetioca, kojim je redakciji skrenuta pažnja na problematično izvještavanje: "Odakle vam informacija da je pokušao samoubistvo? Ko je to saopštio? U pitanju je maloljetnik, a stavili ste puno ime i prezime. Ukoliko je u pitanju samoubistvo, kako kažete, tek tada puno ime i prezime ne smije da se piše. Profesionalno. Bravo!"

- 2) PORTAL RTCG, 9. maj 2013, kršenje načela br. 8 Kodeksa³: Na portalu RTCG je 9. maja objavljena vijest o pokušaju samoubistva djevojke skokom sa balkona stana u Karađorđevoj ulici u Podgorici. Uz informacije o tom događaju, objavljen je i video snimak na kome se vidi veća krvava mrlja na pločniku, a kamerom se zumira balkon sa koga je djevojka navodno skočila. Osim smjernice za načelo br. 8 Kodeksa novinara, ovdje je važna i ona koja sugeriše "poštovanje prema patnjama žrtve".
- 3) TVCG, DNEVNIK 2, 17. maj 2013, primjer kršenja načela br. 1 Kodeksa⁴: U najavi za prilog o tužbi Centra za zaštitu potrošača protiv Hipo Alpe Adria banke, tvrdnja tužitelja iznijeta je kao nesporna činjenica, iako o tome sud tek treba da odlučuje. Rečeno je da klijenti smatraju da ih "je Hipo banka morala jasno obavijestiti o svim rizicima kredita", ali u sljedećoj rečenici stoji tvrdnja da "to u banci nisu radili pa su, zbog toga, ali i promjene valutnog kursa franka - euro klijenti dovedeni u situaciju da ne mogu da vraćaju kredit". U izvještaju ova tvrdnja nije ponovljena.

---

³ Vidi fusnotu 2.

⁴ "Dužnost je novinara da poštuje istinu i istrajno traga za njom, imajući uvijek u vidu pravo javnosti da zna i ljudsku potrebu za pravičnošću i humanošću."

- 4) TV CG, DNEVNIK 2 i 3, 17. maj 2013, primjer kršenja načela br. 5 Kodeksa⁵: Medijski savjet za samoregulaciju je u izvještajima za period 1. mart – 1. oktobar evidentirao primjer kršenja načela br. 5 Kodeksa u dnevnicima TVCG u 19:30 i 22:00, 17. maja: "TV CG je emitovala izjavu mitropolita crnogorsko-primorskog SPC u Crnoj Gori Amfilohija Radovića u kojoj se ratni zločin i genocid u Srebrenici pokušava da opravda kao navodna osveta za zločine počinjene nad Srbima" i da je takvim "uredničkim postupkom prekršila Kodeks novinara i dozvolila otvoreno širenje govora mržnje preko svog medija". MSS je uz ovu ocjenu dodao da "u pomenutom televizijskom prilogu RTCG nije ničim pokušala da se ogradi od ovakve izjave".

Prema ocjeni saradnika HRA, TVCG jeste u slučaju koji je zapazio i ocijenio MSS prekršila Kodeks, ali u najavi, a ne u samom prilogu. Novinarka je, osim stavova mitropolita Amfilohija, u prilogu objavila i izjave dvoje sagovornika koji se suprotstavljaju njegovom tumačenju događaja. Osim toga, na samom kraju priloga data je i osuđujuća ocjena mitropolitovih stavova. Prilog je završen na sljedeći način: "Prećutati genocid, jednako je kao u njemu učestvovati a nerijetko nespremnost da se pojedinac ili zajednica suoče sa prošlošću vodi u nova potonuća." Ovim se novinarka, očigledno, pokušala odgraditi od mitropolitove izjave.

U najavi priloga, međutim, nema nikakve ograde od govora mržnje. Samo se prenose mitropolitove ocjene da "se aktuelnim tretiranjem Srebrenice pripremaju novi pokolji", te da "veličanje simbola Srebrenice u odnosu na događaj iz Drugog svjetskog rata nije put ka pomirenju". Najava priloga u televizijskim dnevnicima daje ton čitavom prilogu, odnosno ima jednaku ulogu i važnost kao i naslovi i podnaslovi u štampanim medijima. U slučajevima govora mržnje, stavovi se ne mogu samo prenositi, jer to onda prerasta u širenje takvog mišljenja.

S druge strane, smjernice za načelo br. 5 Kodeksa ne smiju postati prepreka da javnost bude informisana o važnim događajima ili, u ovom slučaju, stavovima osoba od moći i visokog društvenog ugleda, kao što je mitropolit Amfilohije. Mediji moraju pronaći pravi način da se ogradi od spornih izjava i da ih jasno kvalifikuju. Jedan od načina je i da se informacija uvijek daje što potpunije i u kontekstu, npr. što se dogodilo u

---

⁵ "Rasu, vjeru, nacionalnost, etničku pripadnost, seksualnu orijentaciju i porodični status čovjeka, novinar će pomenuti samo ako je to neophodno za informaciju".

Srebrenici, koliko je ljudi ubijeno, koliko je ljudi Međunarodni sud u Hagu optužio, a koliko osudio za taj zločin, te da je na Međunarodnom sudu pravde utvrđeno da je riječ o genocidu.

- 5) TVCG, DNEVNIK 2, 30. maj 2013, kršenje načela br. 10 Kodeksa⁶: Pretpostavka nevinosti prekršena je u naslovu "Hapšenje dilera u Bijelom Polju", a i u najavi priloga, jer se tvrdi da su uhapšeni "članovi organizovane kriminalne grupe", a jedan od uhapšenih naziva se "jednim od organizatora ove grupe".
- 6) TVCG, DNEVNIK 2, 2. jun 2013, primjer kršenja načela br. 1 Kodeksa⁷: U izvještaju o klizištu na Podima kod Herceg Novog, novinarka u istoj rečenici kaže da se zna šta je uzrok pokretanja tla, kao i da to tek treba dokazati na sudu. Ona ne iznosi nikakve dokaze, već samo navodi uvjerenje mještana. "Najuporniji se, ipak, bore da opstanu u naselju koje je skliznulo niz padinu nakon što su ga graditelji puta Meljine - Petijevići pritisli sa 90 hiljada tona šuta, ali i da to dokažu na sudu."
- 7) TVCG, DNEVNIK 2, 17. jun 2013, kršenje načela br. 9 Kodeksa⁸: U izvještaju sa konferencije za novinare, koju je u Podgorici održao Frenk La Ru, Specijalni izvjestilac UN za slobodu mišljenja i izražavanja, novinarka je u izvještaju saopštila: "Što je čuo La Ru je u izvještaju i napisao, ali ga je zato jedva pročitao..." Slijedi snimak gospodina La Rua, koji, kao stranac, ali i očigledno slabovidna osoba, s teškoćom čita i izgovara crnogorska imena. Neopravdano ističući nedovoljno dobar vid i nepoznavanje crnogorskog jezika, novinarka je ugrozila integritet ličnosti i prekršila načelo br. 9 Kodeksa novinara Crne Gore.
- 8) TVCG, DNEVNIK 2, 19. jun 2013, primjer kršenja načela br. 1 Kodeksa⁹: U prilogu o dodjeli Trinaestojulske nagrade objavljene su samo kritike te odluke, a nema izjava članova žirija ili dobitnika.

---

⁶ "Kada izvještava o istražnim i sudskim postupcima, novinar mora uvažavati pretpostavku da je svako nevin dok se ne dokaže suprotno, i ne smije ničim prejudicirati ishod sudskog postupka".

⁷ Vidi gore, fusnotu br. 4.

⁸ "Novinar je dužan da štiti integritet maloljetnih osoba, drugačijih i hendikepiranih".

⁹ Vidi gore, fusnotu br. 4.

- 9) TVCG, DNEVNIK 2, 20. jun 2013, primjer kršenja načela br. 1 Kodeksa¹⁰: U prilogu o reakcijama na dodjelu Trinaestojulske nagrade kritičari članove žirija nazivaju manipulatorima, a nema informacija o stavovima ili komentarima članova žirija, kao ni informacije da je od njih zatražen komentar.
- 10) TVCG, DNEVNIK 2, 20. jun 2013, primjer kršenja načela br. 3 Kodeksa: U prilogu o reakcijama na dobitnike 13. julske nagrade, novinarka, nakon niza negativnih ocjena sagovornika, ne iznosi činjenice, već komentar: "Za početak, neka to bude odgovor na pitanje ko to ima pravo da se igra sa društvenim značajem i simbolikom 13. jula, jednog od najsvjetlijih datuma naše istorije, a samim tim i da obezvređuje najviše državno priznanje. Da li može biti kriv samo žiri?"
- 11) TVCG, DNEVNIK 2, 22. jun 2013, primjer kršenja načela br. 3 Kodeksa¹¹: Objavljen je prilog u kome su zajedno komentar i vijest, a u kome je iznesena ocjena novinarka o kvalitetu dobitnika Trinaestojulske nagrade kao da je riječ o neospornoj činjenici, a ne mišljenju: "Činjenica da je Crna Gora odlučila da najviše državno priznanje, Trinaestojulsku nagradu, dodijeli dvojici osrednjih pisaca i jednom anonimnom naučniku zaprepastila je narodnog heroja Jova Kapičića, jednog od rijetkih danas živih učesnika Trinaestojulskog ustanka."
- 12) TVCG, DNEVNIK 2, 28. jul 2013, kršenje načela br. 10 Kodeksa¹²: U izvještaju o hapšenju jedne osobe u Beranama i policijskoj potrazi za drugom iz Rožaja zbog sumnje da su prali novac, novinar navodi da policija te osobe sumnjiči, ali u naslovu "Oprali milion eura" krši pretpostavku nevinosti.
- 13) TVCG, DNEVNIK 2, 28. avgust 2013, primjer kršenja načela br. 1 Kodeksa¹³: U izvještaju o navodnom napadu novinara "Dana" na Gorana Perovića saopšteno je sljedeće:

---

¹⁰ Vidi gore, fusnotu br. 4.

¹¹ "Za novinara su činjenice neprikosnovene, a njegova obaveza je da ih stavlja u pravilan kontekst i onemogućiti njihovu zloupotrebu, bilo da se radi o tekstu, slici ili tonu. Glasine i pretpostavke moraju se nedvosmisleno naznačiti kao takve. Obaveza je da vijest i komentar budu jasno razdvojeni".

¹² "Kada izvještava o istražnim i sudskim postupcima, novinar mora uvažavati pretpostavku da je svako nevin dok se ne dokaže suprotno, i ne smije ničim prejudicirati ishod sudskog postupka".

¹³ Vidi gore, fusnotu br. 4.

"Nakon intervjua koji je objavljen na našem drugom dnevniku, Gorana Perovića pozvao je novinar 'Dana' koji je objavio informacije koje Perović demantovao i u telefonskom razgovoru mu prijetio." Navodi Gorana Perovića, da mu je novinar "Dana" prijetio, preneseni su kao činjenica, a ne tvrdnja samo jedne strane. Nije bilo informacija o tome šta je rekao prozvani novinar "Dana", niti da li su ga kolege iz RTCG pokušale kontaktirati za komentar.

Molimo Vas da nas obavijestite o odlukama Savjeta u odnosu na pritužbu i primjere iz našeg izvještaja koji su ponovljeni u ovom pismu.

Hvala Vam na pažnji.

S poštovanjem,

Tea Gorjanc Prelević

izvršna direktorica NVO Akcija za ljudska prava
